

De tien geboden: tijdgebonden of tijdloos?

*Zijn de tien geboden tijdgebonden of tijdloos,
en wat is het belangrijkste onderdeel ervan?*

“Wee u, schriftgeleerden en farizeeën, huichelaars, want u geeft tienden van de munt, de dille en de komijn, en u laat het gewichtigste van de wet na: het oordeel en de barmhartigheid en de trouw. Deze dingen nu zou men moeten doen en de andere niet nalaten.”

Matteüs 23:23-24

Het gewichtigste van de wet

De hierboven geciteerde verzen uit Matteüs tonen ons aan hoe moeilijk het is de verschillende delen van de wet van Mozes van elkaar te *scheiden*. Men maakt soms onderscheid tussen de civiele en de ceremoniële wetten (die tijdgebonden waren en alleen voor Israël golden), en de morele wet, d.i. de wet van de tien geboden (die tijdloos en universeel geldig is). De Heer verbindt het geven van de tienden van de oogst echter direct met het *gewichtigste* van de wet, de belangrijke morele principes die in de wet naar voren worden gebracht: het oordeel, de barmhartigheid en de trouw.

Het onderscheid tussen burgerlijke en ceremoniële voorschriften enerzijds en permanente morele wetten anderzijds, is nogal kunstmatig. De tien geboden bevatten zelf namelijk een viertal duidelijke verwijzingen naar Israëls volksbestaan in het land Kanaän, een periode die door de zonde van de natie slechts van beperkte duur is geweest. Nauwkeurige lezing van de Tien Woorden toont dit aan. Het gaat om de volgende verwijzingen in Exodus 20:1, 10, 12, 17 naar een viertal zaken:

- (1) de exodus uit het land Egypte;
- (2) het sabbatsgebod, dat pas na de uittocht van kracht werd (vgl. Ex. 16);
- (3) een lang leven in het land Kanaän;
- (4) de veestapel en andere bezittingen in het land.

Het voorlezen van de tien geboden in de christelijke eredienst is in feite gebaseerd op het denkbeeld dat Israël en de kerk één en hetzelfde volk van God zouden zijn. Deze vooronderstelling is echter onjuist en werkt bijv. problemen met het sabbatsgebod in de hand. Maar de dag die voor ons als christenen aan de Heer is gewijd, is de *eerste* dag van de week, de opstandingsdag. Terwijl de sabbat de afsluiting vormt van de oude schepping, staat de eerste dag van de week in het teken van de *nieuwe* schepping.

Omgekeerd echter blijken bepaalde burgerlijke en ceremoniële wetten uit de boeken van Mozes ook in de huidige bedeling van actuele waarde te zijn. De wetten aangaande het vee zijn niet in de eerste plaats met het oog op de dieren gegeven, maar met het oog op degenen die in het evangelie arbeiden. Zorgt God soms voor de ossen? Zeker, maar Hij heeft in de *eerste* plaats Zijn apostelen op het oog. En zoals de priesters deelden in de opbrengst van het altaar, hebben Gods dienstknechten ook thans recht op ondersteuning (vgl. 1 Kor. 9:8-14).

Het is interessant dat de Heer in Matteüs 23 zowel de voorschriften voor de tienden als de drie belangrijke morele principes ‘het oordeel, de barmhartigheid en de trouw’ tot dezelfde wet rekent (Matt. 23:23; vgl. Hos. 6:6; Mi. 6:8; Zach. 7:9). Het *oordeel* is hier de juiste beoordeling, een rechtvaardige behandeling van de naaste. Het *oordeel* (Gr. *krisis*) is in feite het goddelijk recht, dat straks volmaakt zal gelden in het Vrederijk (vgl. Matt. 12:18,20). Dit heeft evenals de *barmhartigheid* en de *trouw* te maken met onze houding ten opzichte van medemensen, en medegelovigen.

Wet en genade

De Heer maakt slechts onderscheid tussen bijzaken en hoofdzaken in de wet van Mozes, doordat Hij de morele beginselen het *gewichtigste* deel van de wet noemt. Als de grote Wetgever heeft Hij deze belangrijke morele principes zelfs nog aangescherpt in de bergrede (Matt. 5-7), en later ook een *positieve* samenvatting van de beide tafels van de wet gegeven. Het gaat om de totale liefde van ons hart tot God, en het liefhebben van de naaste als onszelf (Matt. 22:34-40).

Paulus werkt de geboden van de wet ook in positieve zin verder uit in zijn brieven, maar stelt tegelijkertijd dat de christen niet onder het *regime*, het *bestel* van de

wet verkeert, maar onder dat van de genade (Rom. 6:14). De christen is nu wettelijk aan *Christus* onderworpen en hij vervult de wet van *Christus*, d.i. de wet van de liefde (1 Kor. 9:21; Gal. 6:2), door middel van een leven naar de Geest. De genade gaat dus *verder* dan de wet, en de vrucht van de Geest omvat *meer* dan formele gehoorzaamheid aan de tien geboden.

Het antwoord op de gestelde vraag is dus tweeledig: enerzijds zijn de Tien Woorden tijdgebonden, en wel doordat ze aan Israël als natie gegeven zijn. Maar anderzijds zijn ze tijdloos, doordat ze door het volbrachte werk van Christus en de uitstorting van de Heilige Geest op aarde op een *hoger* plan zijn gebracht – waardoor de rechtvaardige eis van de wet daadwerkelijk vervuld wordt in degenen die wandelen naar de Geest (Rom. 8:4).

Oude Sporen 2012

